

Берзіна А.Б.

кандидат юридичних наук, старший викладач
кафедри судової медицини та медичного права
НМУ ім. О.О. Богомольця

ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Конституція України встановлює, що кожна особа має право на охорону здоров'я (стаття 49). Для того аби забезпечити реалізацію цього права, у тому числі у сфері медичної та фармацевтичної діяльності, необхідно визначити чіткі стандарти захисту прав людини, які б базувались на положеннях нормативно-правових актів.

До таких нормативно-правових актів слід віднести Кримінальний кодекс України, положення якого встановлюють кримінальну відповідальність у сфері фармацевтичної діяльності.

Зважаючи на те, що випадки притягнення до кримінальної відповідальності у сфері фармацевтичної діяльності в судовій практиці зустрічаються не так часто, актуальним видається проведення системного аналізу положень Особливої частини КК України, які містять склади злочинів у сфері фармацевтичної діяльності.

Усі злочини в сфері фармацевтичної діяльності можна класифікувати залежно від родового об'єкту злочину. Послідовність такої класифікації визначається суспільною небезпечністю злочинів, передбачених розділами Особливої частини КК України. Умовно такі злочини можна поділити наступним чином:

1. Злочини проти життя та здоров'я особи: неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 131); неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140); порушення прав пацієнта (ст. 141); незаконне розголошення лікарської таємниці (ст. 145);

2. Злочини проти виборчих, трудових та інших прав особистих прав і свобод людини і громадянина: порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію (ст. 177); порушення права на безоплатну медичну допомогу (ст. 184 КК України).

3. Злочини у сфері господарської діяльності: обман покупців та замовників (ст. 225 КК України); випуск або реалізація недоброякісної продукції (ст. 227 КК України); умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції (ст. 227); незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229); незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231); розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232);

4. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти життя населення: контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305); використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 306); незаконне виробництво виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 321); фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів (ст. 321-1); порушення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів (ст. 321-2).

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за фальсифікацію та обіг фальсифікованих лікарських засобів» [1], в Україні було посилено відповідальність за незаконну діяльність із фальсифікованими лікарськими засобами. Цей Закон був прийнятий у тому числі на розвиток положень Закону

України “Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров’я” від 07.06.2012 № 4908-VI [2].

Злочином вважається діяння, яке передбачає виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів. В той же час, відповідно до ч. 4 ст. 321-1 КК України, особа, яка добровільно здала фальсифіковані лікарські засоби та вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю злочинів, пов’язаних з їх обігом, звільняється від кримінальної відповідальності за придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту, збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів, їх ввезення на територію України, вивезення з території України, транзит через її територію (якщо такі дії не створили загрози для життя чи здоров’я людей).

Суб’єктом даного злочину відповідно до ст. 11 Конвенції Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров’я, відповідальність за злочини, вчинені із фальсифікованими лікарськими засобами, може бути і юридична особа.

Кримінальна відповідальність юридичних осіб є новелою вітчизняного кримінального законодавства та встановлюється на підставі Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб” від 23.05.2013 № 314-VII [3] та Закону України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” від 15.04.2014 № 1207-VII [4]. Санкцією за виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів може бути позбавлення волі на строк від трьох років до довічного позбавлення волі, в залежності від тяжкості наслідків.

Таким чином, питання кримінальної відповідальності фармацевтичних працівників хоч і отримали номінально своє правове регулювання, однак

потребують посиленої уваги законодавця в контексті захисту життя і здоров'я кожного пацієнта.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за фальсифікацію та обіг фальсифікованих лікарських засобів: Закон України №5065 – VI від 05 липня 2012 року // Голос України. – 2012. – №139 від 01.08.2012
2. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я: Закон України від 07.06.2012 № 4908-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 17, ст.160
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб: Закон України від 23.05.2013 № 314-VII // Відомості Верховної Ради. - 2014. - № 12. - Ст. 183
4. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1207-18/paran188>